

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO, MOKSLO IR SPORTO MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, A. Volano g. 2, 01124 Vilnius, tel. + 370 5 219 1225, el. p. smmin@smsm.lt, <https://smsm.lrv.lt>.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188603091.
Atsisk. sąsk. LT43 4040 0636 1000 2196, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, finansų įstaigos kodas 40400

Savivaldybių merams
Savivaldybių administracijų direktoriams
Savivaldybių administracijų švietimo padaliniams
Valstybinių mokyklų vadovams

2025-02-19 Nr. SR-607

Kopija
Lietuvos profesinei sąjungai „Sandrauga“
Lietuvos savivaldybių asociacijai
Lietuvos švietimo darbuotojų profesinei sąjungai
Lietuvos švietimo įstaigų vadovų profesinei sąjungai
Lietuvos švietimo ir mokslo profesinei sąjungai
Švietimo ir mokslo profesinei sąjungai
„Solidarumas“

DĖL NUOSTATŲ, REGLAMENTUOJANČIŲ ŠVIETIMO ĮSTAIGŲ VADOVAUJANČIŲ DARBUOTOJŲ DARBO APMOKĖJIMĄ, TAIKYMO

Atsižvelgdamos į Lietuvos švietimo ir mokslo profesinės sąjungos 2025 m. sausio 13 d. raštą Nr. Sd-007 „Dėl įstatymo įgyvendinimo“, Lietuvos švietimo įstaigų vadovų profesinės sąjungos 2025 m. sausio 29 d. raštą „Dėl švietimo įstaigų vadovų atlyginimo teisinio reglamentavimo“ bei kitus paklausimus, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija kartu su Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija teikia bendrą nuomonę ir rekomendacijas dėl Lietuvos Respublikos biudžetinių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo (toliau – BIDU) taikymo 2025 m. švietimo įstaigų vadovaujantiems darbuotojams: mokyklų vadovams, jų pavaduotojams ugdymui, mokyklų ugdymą organizuojančių skyrių vedėjams, švietimo pagalbos įstaigų vadovams, jų pavaduotojams ir skyrių vedėjams, kurių darbas laikomas pedagoginiu (toliau kartu vadinami – švietimo įstaigų vadovaujantys darbuotojai).

BIDU 9 straipsnio 9 dalis numato kelias alternatyvias priemones, kurios gali būti taikomos, kai darbuotojo veikla įvertinama kaip viršijanti lūkesčius. Šiame rašte pateikiama nuomonė dėl BIDU 9 straipsnio 9 dalies 1 punkte nurodyto pareiginės algos koeficiento didinimo ir 10 straipsnio 2 dalies 6 punkte nurodyto skatinimo kintamąja dalimi, nes dėl šių nuostatų taikymo kyla daugiausia klausimų. Pažymėtina, kad šios dvi priemonės BIDU yra nurodytos kaip alternatyvos.

I. Dėl vadovaujančių darbuotojų pareiginės algos koeficiento nustatymo, kai priimamas sprendimas netaikyti darbo užmokesčio kintamosios dalies

Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo ir komisijų narių atlygio už darbą įstatymo Nr. XIII-198 pakeitimo įstatymo (2024 m. liepos 6 d. redakcija) (toliau – Pakeitimo įstatymas) 2 straipsnyje yra numatytos pereinamosios nuostatos dėl įstatymo taikymo, aktualios švietimo įstaigų vadovaujantiems darbuotojams, kuriems iki pakeitimo buvo nustatinėjama kintamoji dalis, o nuo 2025 m. jos atsisakoma.

Pagal Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 26 dalį biudžetinių įstaigų darbuotojams šio straipsnio 25 dalyje nustatyta tvarka paskirta pareiginės algos kintamoji dalis galioja iki 2024 metų biudžetinės įstaigos darbuotojų kasmetinio veiklos vertinimo.

Pagal Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 28 dalį, jeigu įstaigoje priimamas sprendimas nuo 2025 metų netaikyti kintamosios darbo užmokesčio dalies, po 2025 metais atlikto kasmetinio darbuotojų veiklos vertinimo už 2024 metus jų pareiginė alga negali būti mažesnė negu 2024 metais gauta pareiginė alga kartu su kintamąja dalimi (išskyrus atvejį, kai biudžetinės įstaigos darbuotojų veikla už 2024 metus įvertinama kaip neatitinkanti lūkesčių ir jiems, atsižvelgiant į darbo apmokėjimo sistemos nuostatas, nustatomas mažesnis pareiginės algos koeficientas – šiuo atveju apskaičiuojant darbuotojų pareiginę algą taikomas po 2025 metais atlikto kasmetinio veiklos vertinimo nustatytas pareiginės algos koeficientas ir 2024 metais gauta kintamoji dalis).

Taip pat aktualios BIDU 9 straipsnio 9 ir 11 dalių nuostatos, reglamentuojančios pareiginės algos koeficiento didinimą, jei veikla įvertinama kaip viršijanti lūkesčius (gali būti nustatomas didesnis pareiginės algos koeficientas, taikant ne mažiau kaip 0,06 didesnę pareiginės algos koeficientą, tačiau padidintas pareiginės algos koeficientas negali viršyti šio įstatymo 2 priede nustatyto pareiginės algos koeficiento, padauginto iš 1,4), arba mažinimą, jei veikla įvertinama kaip neatitinkanti lūkesčių (gali būti nustatomas mažesnis pareiginės algos koeficientas, taikant 0,1 mažesnę pareiginės algos koeficientą).

Atsižvelgiant į šias nuostatas, rekomenduojama mokyklų vadovams pareiginę algą 2025 metais nustatyti, laikantis šių nuostatų:

1. Iki 2025 metais vykšančio kasmetinio veiklos vertinimo už 2024 metus, mokyklos vadovo pareiginę algą sudaro šios dalys:

1.1. Pareiginės algos koeficientas, nustatytas BIDU 2 priede, kurį sudaro:

1.1.1. pareiginės algos koeficientas, nurodytas BIDU 2 priedo 42 punkte;

1.1.2. pareiginės algos koeficiento, nurodyto BIDU 2 priedo 42 punkte, padidinimas dėl veiklos sudėtingumo pagal BIDU ar darbo apmokėjimo sistemoje nustatytus veiklos sudėtingumo kriterijus (jei jie tenkinami).

1.2. Pareiginės algos kintamoji dalis, nustatyta po 2024 metais įvykusio kasmetinio veiklos vertinimo už 2023 metus, apskaičiuota nuo pareiginės algos koeficiento, nurodyto šio rašto 1.1 papunktyje ir apimančio pareiginės algos koeficientą, nurodytą BIDU 2 priedo 42 punkte, bei jo padidinimą dėl veiklos sudėtingumo.

2. Po 2025 metais įvykusio kasmetinio veiklos vertinimo už 2024 metus, mokyklos vadovui pareiginė alga nustatoma pagal pareiginės algos koeficientą, kurį apskaičiuojant sumuojamos šios dalys:

2.1. Pareiginės algos koeficientas, nustatytas BIDU 2 priede, kurį sudaro:

2.1.1. pareiginės algos koeficientas, nurodytas BIDU 2 priedo 42 punkte;

2.1.2. pareiginės algos koeficiento, nurodyto BIDU 2 priedo 42 punkte, padidinimas dėl veiklos sudėtingumo pagal BIDU ar darbo apmokėjimo sistemoje nustatytus veiklos sudėtingumo kriterijus (jei jie tenkinami).

2.2. Pareiginės algos koeficiento sumažinimas, nustatytas po 2025 metais įvykusio kasmetinio veiklos vertinimo už 2024 metus, jei veikla įvertinama kaip neatitinkanti lūkesčių ir buvo pasirinkta ši priemonė¹ (gali būti atimama 0,1 Lietuvos Respublikos pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio nustatymo ir asignavimų darbo užmokesčiui perskaičiavimo įstatyme nustatyto pareiginės algos (atlyginimo) bazinio dydžio (toliau – BD)).

2.3. Pareiginės algos koeficiento padidinimas, atsižvelgiant į darbuotojo 2025 metais įvykusį kasmetinį veiklos vertinimą (jis neturėtų viršyti 40 procentų² pareiginės algos koeficiento, nurodyto šio rašto 2.1 papunktyje, apimančio pareiginės algos koeficientą, nurodytą BIDU 2 priedo 42 punkte, bei jo padidinimą dėl veiklos sudėtingumo), kurį sudaro:

2.3.1. pareiginės algos kintamoji dalis, nustatyta po 2024 metais įvykusio kasmetinio veiklos vertinimo už 2023 metus, kuri vadovaujantis Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 28 dalimi turėtų būti įskaičiuojama į pareiginę algą, jeigu įstaigoje priimamas sprendimas nuo 2025 metų netaikyti kintamosios darbo užmokesčio dalies (rekomenduojama ją fiksuoti ir išreikšti BD dalimis);

2.3.2. po 2025 metais įvykusio kasmetinio veiklos vertinimo už 2024 metus nustatytas pareiginės algos koeficiento padidinimas, jei veikla įvertinama kaip viršijanti lūkesčius ir buvo pasirinkta ši skatinimo priemonė³ (gali būti pridedama ne mažiau kaip 0,06 BD).

3. Pasikeitus pareiginės algos koeficiento dydžiui, nurodytam BIDU 2 priedo 42 punkte (pvz., nuo 2025 m. rugsėjo 1 d. jis didinamas 8 proc., taip pat gali pasikeisti mokinių skaičius ar pedagoginio darbo stažas, nuo kurių priklauso pareiginės algos koeficiento dydis), rekomenduojama taikyti pakeistą pareiginės algos koeficiento, nurodyto BIDU 2 priedo 42 punkte, dydį⁴ bei atitinkamai perskaičiuoti jo padidinimą dėl veiklos sudėtingumo (t. y. pakeisti šio rašto 2.1.1 ir 2.1.2 papunkčiuose nurodytas pareiginės algos koeficiento dalis).

Su mokyklos vadovo veiklos vertinimu susijusios pareiginės algos koeficiento dalys (nurodytos šio rašto 2.2, 2.3.1 ir 2.3.2 papunkčiuose) išliktų nepakitusios ir po kito darbuotojo veiklos vertinimo papildomai galėtų būti taikoma: BIDU 9 straipsnio 11 dalies 1 punkte nurodytas pareiginės algos koeficiento sumažinimas (jei veikla įvertinama kaip neatitinkanti lūkesčių ir buvo pasirinkta ši priemonė) arba BIDU 9 straipsnio 9 dalies 1 punkte nurodytas pareiginės algos koeficiento padidinimas (jei veikla įvertinama kaip viršijanti lūkesčius ir buvo pasirinkta ši skatinimo priemonė).

Kaip minėta anksčiau, atsižvelgiant į BIDU 9 straipsnio 9 dalies 1 punktą, visos su mokyklos vadovo veiklos vertinimu susijusios pareiginės algos koeficiento dalys (įskaitant pareiginės algos kintamąją dalį, nustatytą po 2024 metais įvykusio kasmetinio veiklos vertinimo už 2023 metus, ir pareiginės algos koeficiento padidėjimus pagal BIDU 9 straipsnio 9 dalies 1 punktą, taikomus 2025 ar vėlesniais metais) neturėtų viršyti 40 procentų pareiginės algos koeficiento, nurodyto BIDU 2 priedo 42 punkte, su padidėjimu dėl veiklos sudėtingumo.

Analogiškai pareiginę algą rekomenduojama skaičiuoti ir mokyklos vadovo pavaduotojui ugdymui, mokyklos ugdymą organizuojančio skyriaus vedėjui, švietimo pagalbos įstaigos vadovui, jo pavaduotojui ir švietimo pagalbos įstaigos skyriaus vedėjui, kurių darbas laikomas pedagoginiu.

¹ Jei veikla įvertinama kaip neatitinkanti lūkesčių, pagal BIDU 9 straipsnio 11 dalį nebūtinai turi būti taikomas 0,1 mažesnis pareiginės algos koeficientas, bet gali būti taikomos ir kitos priemonės (perkėlimas į žemesnes pareigas arba sudaromas veiklos gerinimo planas).

² Pagal BIDU 9 straipsnio 9 dalį, jeigu veikla įvertinama kaip viršijanti lūkesčius, gali būti nustatomas didesnis pareiginės algos koeficientas, tačiau padidintas pareiginės algos koeficientas negali viršyti šio įstatymo 2 priede nustatyto pareiginės algos koeficiento, padauginto iš 1,4.

³ Jei veikla įvertinama kaip viršijanti lūkesčius, pagal BIDU 9 straipsnio 9 dalį nebūtinai turi būti nustatomas didesnis pareiginės algos koeficientas, bet gali būti taikomos ir kitos skatinimo priemonės (padėka, piniginių išmokos, papildomos poilsio dienos, finansuojamas kvalifikacijos tobulinimas ir kt.).

⁴ Ši rekomendacija grindžiama tuo, kad BIDU 2 priedo 42 punkte nurodyti pareiginės algos koeficientai užtikrina BIDU 7 straipsnio 2 dalies įgyvendinimą, nes jų dydis priklauso nuo mokykloje ugdomų mokinių skaičiaus ir pedagoginio darbo stažo. Jų pokytis turi atsispindėti ir nustatant galutinį pareiginės algos koeficientą, kad būtų atsižvelgta į minėtus kriterijus ir būtų užtikrintas teisingo apmokėjimo už darbą principas. Taigi, apskaičiuojant pareiginę algą, šie naujai nustatyti koeficientai turi būti vertinami kaip atskira sudedamoji pareiginės algos dalis.

II. Dėl vadovaujančių darbuotojų pareiginės algos koeficiento nustatymo, kai priimamas sprendimas nuo 2025 metų toliau taikyti kintamąją darbo užmokesčio dalį

Pagal BIDU 5 straipsnio 1 dalies 5 punktą viena iš darbo užmokesčio sudedamųjų dalių gali būti kintamoji dalis, jeigu ji numatyta darbo apmokėjimo sistemoje ir skiriama darbuotojui šio įstatymo ir darbo apmokėjimo sistemos nustatyta tvarka, atsižvelgiant į jo veiklos vertinimą, taip pat kitais darbo apmokėjimo sistemoje numatytais atvejais. Pagal 5 straipsnio 3 dalį kintamoji dalis gali siekti iki 40 procentų pareiginės algos. Pagal 5 straipsnio 5 dalį kintamosios dalies dydžiai ir skyrimo tvarka (jeigu tokia darbo užmokesčio sudedamoji dalis yra numatyta) nustatomi darbo apmokėjimo sistemoje (biudžetinių įstaigų vadovų darbo apmokėjimo sistemą nustato savininko teises ir pareigas įgyvendinanti institucija).

Darbo apmokėjimo sistema nustatoma kolektyvinėje sutartyje. Jeigu nėra tai nustatančios kolektyvinės sutarties, darbo apmokėjimo sistemą privalo nustatyti ir padaryti ją prieinamą susipažinti visiems darbuotojams biudžetinės įstaigos vadovas. Prieš biudžetinės įstaigos vadovui nustatant ar keičiant darbo apmokėjimo sistemą, Darbo kodekso nustatyta tvarka turi būti atliktos informavimo ir konsultavimo procedūros.

Jei darbo apmokėjimo sistemoje paliekama kintamoji dalis, skiriama atsižvelgiant į praėjusių metų veiklos vertinimą, darbo apmokėjimo reglamentavimas iš esmės nesikeičia. Šiuo atveju veiklos vertinimo metu skiriant kintamąją dalį kartu negali būti taikomas BIDU 9 straipsnio 9 dalies 1 punkte nurodytas pareiginės algos koeficiento padidinimas.

Nors Pakeitimo įstatymo 2 straipsnio 28 dalis (pagal ją po 2025 metais atlikto kasmetinio darbuotojų veiklos vertinimo už 2024 metus darbuotojų pareiginė alga negali būti mažesnė negu 2024 metais gauta pareiginė alga kartu su kintamąja dalimi) taikoma tik tais atvejais, kai įstaigoje priimamas sprendimas nuo 2025 metų netaikyti kintamosios darbo užmokesčio dalies, siekiant užtikrinti teisingo apmokėjimo už darbą ir teisėtų lūkesčių principus, rekomenduojama, įvertinus švietimo įstaigos vadovaujančio darbuotojo veiklą kaip viršijančią lūkesčius, jam taikyti ne mažesnius darbo apmokėjimo sistemoje nustatytus kintamosios dalies dydžius, nei buvo nustatyti iki 2025 metais įvykusio kasmetinio veiklos vertinimo, kad, pavyzdžiui, 2025 metais įvertinus veiklą kaip viršijančią lūkesčius, būtų taikomi ne mažesni kintamosios dalies dydžiai, kokie buvo taikomi iki 2025 metų.

Pažymėtina, kad nėra jokių teisinių ir finansinių prielaidų darbo apmokėjimo sistemose mažinti kintamosios dalies procentinius dydžius ir taip bloginti švietimo įstaigų vadovaujančių darbuotojų darbo apmokėjimo sąlygas. Lietuvos Respublikos darbo kodekso 2 straipsnyje yra įtvirtinti darbo santykių teisinio reglamentavimo principai, tarp kurių yra išskirti teisinio apibrėžtumo (kuriuo siekiama apsaugoti teisinių santykių subjektų teises, gerbti teisėtus interesus ir teisėtus lūkesčius), teisėtų lūkesčių apsaugos (kuriuo siekiama užtikrinti darbo santykių subjektų interesus tikėtis darbo teisės normų sukurtamų teisinių padarinių) ir teisingo apmokėjimo už darbą (kuriuo be kitų tikslų siekiama socialinio teisingumo, solidarumo, viešojo intereso apsaugos) principai. Tiesioginį teisėtų lūkesčių bei teisingo apmokėjimo už darbą principo ryšį ne kartą pažymėjo Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas. Konstitucinis Teismas 2006 m. kovo 28 d. nutarime konstatavo, kad įstatymų leidėjas gali pakeisti teisinį reguliavimą, pagal kurį nustatyti atlyginimai įvairiems asmenims, ir įtvirtinti tiems asmenims mažiau palankų atlyginimų teisinį reguliavimą, jei tai būtina siekiant užtikrinti gyvybiškai svarbius visuomenės ir valstybės interesus, apsaugoti kitas konstitucines vertybes, tačiau ir tokiais atvejais įstatymų leidėjas turi išlaikyti pusiausvyrą tarp asmenų, kuriems nustatomas mažiau palankus teisinis reguliavimas, teisių bei teisėtų interesų ir visuomenės bei valstybės interesų, t. y. paisyti proporcingumo principo reikalavimų. 2009 m. gruodžio 11 d. nutarime Konstitucinis Teismas plačiau pakomentavo teisėtų lūkesčių principo įgyvendinimą apmokant už darbą nurodydamas, jog „[...] valstybės tarnautojai (ir kiti darbuotojai) turi teisę pagrįstai tikėtis, kad pagal galiojančius teisės aktus įgytos teisės bus išlaikytos nustatyta

laiką ir galės būti realiai įgyvendinamos; teisinį reguliavimą galima keisti tik laikantis iš anksto nustatytos tvarkos ir nepažeidžiant Konstitucijos principų bei normų; būtina *inter alia* laikytis principo *lex retro non agit*, teisinio reguliavimo pataisoms negalima paneigti asmens teisėtų interesų ir teisėtų lūkesčių“. Teisėtų lūkesčių principas, įgyvendinant teisingą apmokėjimą už darbą, turi veikti kaip apsauginis principas, užkertantis kelią darbdavio arba teisėkūros subjektams naudotis plačia diskrecijos teise bloginant darbuotojų darbo apmokėjimo sąlygas.

Taigi darbo apmokėjimo sąlygų bloginimas darbo apmokėjimą reglamentuojančiuose dokumentuose galimas tik išimtiniais atvejais ir tik esant specifinėms aplinkybėms, kurių šiuo atveju nėra.

Tikimės, kad, savivaldybėms peržiūrint savivaldybių švietimo įstaigų vadovų darbo apmokėjimo sistemas, taip pat švietimo įstaigų vadovams peržiūrint įstaigų darbo apmokėjimo sistemas, bus užtikrinti teisėtų lūkesčių ir teisingo apmokėjimo už darbą principai.

Prašome savivaldybių šiame rašte nurodytą informaciją perduoti savivaldybių mokykloms.

Švietimo, mokslo ir sporto viceministras

Jonas Petkevičius